

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 46.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórti lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 14. novembir 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brevsvanarstöðum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Til Føroya fiskimenn og vinir teirra.

Fyri nokrum árum síðan var samvirki millum Føroya fiskimannafelag og Havnar socialdemokratiska felag, men av einari ella aðrari orsök kom kuril á, og hetta samvirki, sum fyrri okkum tykist so sjálvsagt, brast. — Tað er ikki okkara sak at finna út, hvussu hetta bar til, og vit leggja ikki í at vita tað; men harimóti liggur tað okkum nær at fingið afturknýtt tað bandið, sum brast, tí kuril kom á.

Vit hava á ymsan hátt roynt at knýtt aftur, men ikki hevur borið til; og vit vilja ikki her — ikki enn ið hvussu er — greiða frá, hvat vit hava gjørt umframt tað, vit hava skrivað. At Føroya fiskimenn, um teir hava lisið blað okkara ella høyrð um, hvat her hevur verið skrivað, eru mentir at siggja, at her er vilji til stóðar at tala teirra sak, ivast vit ikki í, tí ein maður setur ikki alt uppá spæl bara til stultleika, tað mugu teir vita!

Men hevur tað ikki enn eydnast at fáa bandið afturknýtt, gevast vit ikki, og enn er ikki seinasta orð okkara til Føroya fiskimenn skrivað ella talað; tað kann henda, at nú fyrstani er spónur settur í greytin!

Hvat vilja vit Føroya fiskimenn, hví koma vit — eitt socialdemokratiskt blað — til teirra? Hava teir ikki roynt so mikið, at teir ikki kunna hava nakað at gera við socialismu, er tað ikki so? — Jú, tað tykist so, tað skulu vit viðganga, og vit hava eisini skrivað og sagt, at okkum tykist mangt at vera óhóskandi og ófatiligt.

Men hvat hava Føroya fiskimenn sjálvir gjørt, og hvussu hava teir tikið stóðu, tá menn skuldu veljast inn á ting, bæði lóting og danatung — danska ríkisdagin —, hvørja menn hava teir kjósað sær at tala sína sak og greiða síni viðurskipti? Hava teir ikki yvirhøvdur kjósað sær menn, sum standa sum móttøðumenn yvirfyri ríkisstýrinum danska?

Tí er tað, at vit nú koma til fiskimenn okkara og til felag teirra og siga við teir allar samlar: Lat okkum nú fara at royna at knýta bandið og knýta tað so, at tað ikki slitnar aftur.

Tit vita at blaðið hetta er vinur tykkara og vil, eins og tað fyrr hevur gjørt, tala tykkara sak, og um tað krevist, so langt sum farast kann. Men ikki ber til við vinarbandi, tá bara annar parturin er við, báðir mugu

teir vera, sjálvsagt. Tí mugu tit eisini gerast vinir okkara og ganga saman við okkum í bardaga fyrri tykkara egnu sak.

Sagt er við okkum, at vit einki gera fyrri tykkum, ikki skriva, einki nakað! Er tað ikki undarligt at hoyra? Teir hava ivaleyst ikki lisið blaðið ella eisini duga teir ikki at hugsa. Men tað ger nú tað sama, vit skulu nú einaferð koma ásamt, til og vit. — Ja, tit kundu tó komið til okkara, um okkurt var, tit vildu fingið inn í blaðið; tí tit vita jú, at ikki er so gott hjá okkum her í Havn at kenna øll viðurskiptini viðvíkjandi fiskimenn og reiðarar o. a.

Men tað var nú ikki beinleiðis hetta vit skuldu tosa um, hetta kom soleiðis av sær sjálvum; nei, vit skulu venda aftur til tað „egentliga“.

Føroyskir fiskimenn hoyra til smáfólkið í Føroyum, sjálvsagt, og tí er tað líka so sjálvsagt, at teir mugu vera á tí síðuni har arbeiðið fyrri smáfólksins retti stendur óvast á „programmimum“. Sagt verður, at socialisman ikki nú longur er tað, hon fyrr var; lat tað vera, hvat tað vil, lat teir siga, hvat teir hava hug til, eitt stendur fast: *Neivan er nakar mentur at meta tæy framstig, sum fyrri smáfólkið eru gjørd t. d. í Danmark.* — Aðrir vilja ivaleyst hava sín part av æruni fyrri alt tað, ið gjørt er tí almenna fólkinum at gagni, tað hoyra vit, so ofta, men vit vita tó hvadani uppskotini í hvussu er eru komin til framstigi.

Í ár vóru á lótingi tvey uppskot komin fram. Annað var ikki beinleiðis sent frá ríkisráðinum, men vit hugsa, at ráðið hevði hug til at gera tað til lóg. Tað var uppskotið um broytan av jarðarviðurskiptinum, eitt sera gott uppskot fyrri tæy omarleysu. Annað var beinleiðis sent frá ráðinum, tað var uppskotið um broytan av skúla- viðurskiptinum, eisini eitt gott socialdemokratiskt uppskot.

Hvat lagnu tey til endan fáa á lótingi okkara, vita vit ikki. Socialistarir hava jú bara tveir menn á lótingi og ongan á ríkisdegi. Á lótingið fáa teir ongan mann í nevndir og standa tí pára maktasleysir, so teir, hvussu fegin teir vilja tað, ikki fáa gjørt nakað fyrri at fremja góðar, socialar lógir, tykkum at gagni. Og hvør hevur sett teir menn inn á tingini, sum ikki vilja gera nakað fyrri tykkum? **Tít!**

Og hví hava tit gjørt tað, vita tit hví? Nei, ivaleyst vita tit tað ikki. Tit eru fæddir út í

okkara nyttuleysa partapolitikk, sum ikki enn hevur givið nakað árslið fyrri hitt praktiska lívið. — Vit vita nú, at tit vilja siga, at høvuðsspurningurin fyrri hin føroyska fiskimanninn enn er óloystur, og at hitt socialdemokratiska stýrið alsamt stendur fast uppá sítt og noktar at loysa henda spurning, sum fyrri okkum tykist at vera sjálvur livsspurningurin. Hvi teir gera tað, hví teirra stóða er tann, hon er, skulu vit ikki siga nakað um í hesi grein. Men nú vilja vit spyrja tykkum: Vita tit nakað um, hvussu ríkisstýrið hevði stillað seg til henda spurning, um allir tit fiskimenn við konum tykkara og øll tæy, sum eru vinir tykkara, høvdu tikið tykkum saman og sett menn inn á ting, lóting og danska ríkisdegi, menn sum vóru vinir tykkara og talaðu tykkara sak alla staðni, hvar høvi var til tað? Og — vit hava sagt tað fyrr — trúgva tit, at teir ráðandi høvdu torað at blivið við at siga nei niðri á ríkisdegi við ein partmann, um hann var nóg treystur? Nei, tit kunnu trúgva nei! Vit tora at siga tað, og vit skuldu sýnt tykkum tað, um tit ginga ta leiðina, sum vit halda vera ta beinu.

Men ikki kunnu vit nú krevja nakað, tí vit eiga ongan mann at heita á, vit eiga ongan mann, sum kann ella vil vera okkara talsmaður hjá ríkisstýrinum, soleiðis sum ein partafelagi kann vera tað. —

Enn eru ivaleyst fleiri ár, til val verður aftur her hjá okkum, men vit vilja nú framvegis royna at bera hetta stóra mál fram í talu og skrift, so tað kauska einaferð eydnast at vinna.

„Havnar arbeidsmannafelag“ og vit.

„Saman at halda var ei okkum givið, tí er so lítið burtur úr her blivið.“ Soleiðis yrkir skaldið, og hesi orð hava vit ferð eftir ferð her í blaðnum gjørt til okkara og við teimum vent okkum bæði til tað felagið, sum eitur „Havnar arbeidsmannafelag“ og „Føroya Fiskimannafelag“ — og so verður tað kortini brigslað okkum, at her í blaðnum verður einki skrivað um arbeiðsviðurskipti. Vit vilja yvirfyri vinum og móttøðumennum — duldu og opinberum — siga, at okkara vilji er at standa undir liðini á teimum, sum lóða órætt, men vit, redaksjónin av blaðnum, eru ikki forir fyrri at tevja, at

nakað er á ferð, ið er átalum vert, um menninir, sum óhappið líða, ikki koma til okkara og bera kvøðu sína fram. —

Vit hava her í Havn, sum sagt, eitt felag, sum eitur „Havnar arbeidsmannafelag“, sum hevur tað endamálið at skapa tæy bestu viðurskipti og livikor fyrri øll tæy, sum taka sína føði á landi við ymiskum arbeiði.

Vit hava her í hesum blaði vent okkum til hetta felag og biðið tess limir sligið seg í felag við okkum um okkara felagsendamálið, sum er stríðið fyrri eini broytan til tað betra av livikorumum.

Skal tann partur av fólki okkara, sum vit við einum táluligum orði nevna *arbeiðarin*, koma sær fram, má hann fylkja seg, standa saman í øllum lutum. Soleiðis ger hesin flokkur í øllum øðrum londum, og soleiðis má hann eisini gera her — tað vil siga, um hann heldur seg nýta at vinna fram. Ger hann ikki tað, er eingin orsök til at arbeiða fyrri framgongd, tá er bara at taka alt sum eitt spæl, ein smábarnaleik. —

Skal hesin flokkurin vinna fram á tað mál, hann setur sær, má hann ganga burtur frá tí hugsan, hann higartil hevur haft og enn hevur í politikki. Arbeiðarflokkurin má, um hann — sum áður sagt — heldur seg hava brúk fyrri at vinna fram, samla seg um tæy demokratiskum mál, sum frammi eru, samla seg um tað socialdemokratiska merkið. — Eitt arbeiðarafelag má koma burtur frá okkara yrkisleysa føroyska partapolitikki, sum ikki vísir okkum nakra leið út úr fløkuni, vit nú liva í. Hann má seta sær tað sama mál sum arbeiðaraflokkurin aðrastaðni: at arbeiða seg fram til at verða tann stuðul, sum her samfelagið uppi — og sum veit, at hann ger tað! — Hann skal arbeiða uppá at vinna fram stig fyrri stig, og samstundis skal hann vinna fram í andligari mentan, so tað kann sigast um hin føroyska arbeiðarin, sum sagt varð um ein stóran mann í Danmark, at hann, hvørja ferð hann vann eitt stig fram, altíð var búgvin til at taka tað pláss, hann hevði vunnið. Hesin maður, hin fátæki málarasveinurin Jensen, endaði sum yvirpresidentur í Keypmannahavn, og hann var altíð búgvin til hvørt starv, hann vann fram til.

Men hvussu er vordíð hjá okkum? Hava vit hesa hugsan? Hon má til, um vit skulu vinna fram, og einki fólk vinnur fram, um tað ikki setur sær hetta

stóra mál: íggjøgnum arbeiði, mentan og sjálvtýkt at gera seg búgvið til at taka róður í hond.

Okkara arbeiðsmannafelag má siggja alt hetta, tað má siggja, at har hevur orðið samband ella orðið sjálvstýri einki at gera, har er bara eitt at hugsa um, tað at menna seg til livsins stríð. Tað er okkum frásagt, at limir Havnar arbeiðsmannafelags ikki vilja hoyra um at gerast limir av tí socialdemokratiska felagi, vit hava her í Havn. Hvi spyrja vit aftur, vit hava spurt so fyrr — her má vera ein misfatan, ein misfatan hjá teimum av, hvat socialdemokrati er. Socialdemokrat er ein og hvør, sum hevur nakað at stríðast fyrri, til gagn fyrri seg sjálfan ella onnur — tað er okkara fatan, og hon er neyvan skeiv. —

Vit koma til tykkara, limir av Havnar arbeiðsmannafelag, tykkara sum hava hin reyða dúkin til merki, gamla merki socialistanna, lat okkum koma á tal saman, lat okkum rætta hvørjum øðrum hond og vita, um vit ikki verða forir fyrri at koma á samt og koma til at enda við arbeiði fram ímóti tí sama máli, sum vit tó innast inni eru samdir um.

Á ferð. —

Boð var komið higár úr Keypmannahavn at biða triggar menn koma hagar niður at tingast um ymis viðurskipti viðvíkjandi partaflokki og blað. — Av ymsum orsokum fór eg við »Lyra« til Bjergvin, meðan hinir fóru nakrar dagar aftaná beinleiðis higan við »Tjaldur«.

Sunnukvöldið, 15. oktober kom »Lyra«, sum var vordin seinakað o. u. 24 tímar í Íslandi. Í oysandi grumheit við »bíl« heim á »Müllarsbrúgv«, har vit máttu biða eina ræðuliga tíð eftir báti at sleppa umborð við — tí, »Lyra« lá langt úti! Ja, hugsji tykkum: vit hava fingið eina havn, við øllum tí, sum hoyrir til, og so leggur »Lyra« seg úti íggjøgnum, so bæði vorur og ferðafólk máttu í bát og í oysandi regni verða forð úti til skipið. Hvat hugsar hitt norska skipafelagið, er tað fyrri at »anfabela« seg, at tað er so beinasamt móti fólki í Havn?

Ferðin yvir um hav gekk so sum so, tí sjóarilska hevði verið frammanundan; men tíðin er ikki so long (30—36 tímar), og sum vit nærkaðust landi slætnaði í hvørjum.

O. u. klokkan seks varð pikkad uppá dyrnar við teimum boðum, at nú sást land, nú var Bjergvins-fjórðurin beint fyrri